

MYNÄMÄEN KUNNAN ESIOPETUSSUUNNITELMA 1.8.2016-

Hyväksytty kasvatus- ja sivistysltk 10.5.2016 § 48

Muuttuneet tiedot korjattu 11.12.2019, varh.kasv.joht.

JOHDANTO	4
1. ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄT JA YLEISET TAVOITTEET	5
1.1 Miten esiopetusta järjestetään Mynämäessä	
1.2 Mynämäen esiopetuksen painotusalueet;	
- Leikki	
- Liikunta	
- Ympäristökasvatus	
1.3 Arvoperusta	
1.4 Oppimiskäsitys	
1.5 Laaja-alainen osaaminen	
1.6 Oppimiskokonaisuuksien tehtävät	
- Ajattelu ja oppiminen	
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	
- Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	
- Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologia	
- Osallistuminen ja vaikuttaminen	
2. KASVUA JA OPPIMISTA TUKEVA TOIMINTA	9
- Toimintakulttuuri	
- Kaikille yhteinen esiopetus ja tasa-arvokasvatus	
- Oppimisen ja oivalluksen ilo	
- Lapsi osallisena ja oman elämän toimijana	
- Oppimisympäristö	
- Esiopetus vuorohoidossa	
- Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa	
3. ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN	11
3.1 Monipuoliset työtavat	
3.2 Opetuksen tavoitteet	
3.3 Oppimiskokonaisuudet	
3.3.1 Ilmaisun monet muodot	
- musiikki / käsityöt / kuvallinen ajattelu ja kuvailmaisuus / suullinen ja ke-	
hollinen ilmaisu	
3.3.2 Kielen rikas maailma	
- kielelliset taidot	
3.3.3 Minä ja meidän yhteisö	
- historiallinen näkökulma/ yhteiskunnalliset asiat/ eettinen kasva-	
tus/katsomuskasvatus	
3.3.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni	
- matematiikka/ teknologia- ja ympäristökasvatus	
3.3.5 Kasvan ja kehityn	
- liikunta/ruoka/kohtuullinen kuluttaminen/hyvinvointi ja	
terveys/turvallisuus	
3.4 Arviointi	

4. LAPSEN KASVUN JA OPPIMISEN TUKI	17
4.1 Yleinen tuki	
4.2 Tehostettu tuki	
4.3 Erityinen tuki ja HOJKS	
5. OPPILASHUOLTO	20
5.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö	
5.2 Yhteisöllinen oppilashuolto	
5.3 Yksilökohtainen oppilashuolto	
5.4 Oppilashuoltosuunnitelmat	
5.5 Yksikkökohtainen oppilashuolto	
6. OPPILASHUOLLON KOKONAISTARVE JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT PALVELUT	25
Lomake: Esiopetuksen tehostettu tuki	27
Lasten itsearviointilomakkeet	28

JOHDANTO

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on perusopetuslain mukainen Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja esiopetus toteutetaan. Opetussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaavat erityisesti perusopetuslaki ja -asetus sekä esiopetuksen tavoitteita määrittävä valtioneuvoston asetus. Opetussuunnitelma tulee ottaa käyttöön viimeistään 1.8.2016.

Perusopetuslakia on muutettu 1.1.2015 voimaan tulleella lailla (1040/2014) siten, että esiopetus muuttuu velvoittavaksi. Lapsen on 1.8.2015 alkaen osallistuttava oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Huoltajalla on vastuu lapsen säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen.

Mynämäen kunnassa esiopetus on kasvatus- ja sivistyslautakunnan alaista toimintaa. Esiopetussuunnitelma tarkistetaan vuosittain ja se menee kasvatus- ja sivistyslautakunnan hyväksyttäväksi. Esiopetuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat, jotka työskentelevät yhdessä muun kasvatushenkilöstön kanssa. Esiopetussuunnitelma laaditaan kunnan kaikkien esiopetusyksiköiden yhteisenä ja esiopetussuunnitelmaa tarkennetaan vuosittain vuosisuunnitelmalla.

Esiopetuksen opetussuunnitelma on luettavissa Mynämäen kunnan internet-sivulla ja sen sisältöä tuodaan esille myös vanhempainilloissa. Opetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstön, huoltajien (sähköpostikyselyt, vanhempainillat), lasten ja perusopetuksen (alkuopetus) sekä muiden yhteistyötahojen (sosiaali- ja terveystoimi, MLL, koulukuraattori) kanssa.

Opetussuunnitelman arviointi on jatkuvaa. Sen avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta sekä tuetaan lapsen hyvinvointia. Koteihin jaetaan vuosittain palautekyselyt, joiden pohjalta toimintaa kehitetään. Henkilökunnalla on vähintään kaksi koulutus- ja kehittämispäivää vuodessa. Esiopettajat kokoontuvat kuukausittain suunnittelupalaveriin ja lukuvuoden lopussa työtetään yhteisiä käytänteitä ja arvioidaan esiopetuksen toteutumista.

Mynämäen kunnassa esiopetusta annetaan tällä hetkellä kuudessa eri yksikössä. Eri yksiköjen välinen kiinteä yhteistyö on Mynämäen esiopetuksen rikkaus.

Toiminnassa huomioidaan lapsilta tulevia aiheita ja heidän elämästään kumpuavia tärkeitä asioita. Lapsilta poimitut ajankohtaiset aihealueet työtetään yhdessä eheytyiksi kokonaisuuksiksi, joissa näkyvät lapsilähtöinen toimintatapa ja oppimiskokonaisuudet. Lapsi saa kokemuksen, että häntä kuunnellaan ja hänen mielipiteillään on merkitystä.

Lasten henkilökohtaiset oppimissuunnitelmat, tehostetun tuen ja erityisen tuen suunnitelmat huomioidaan ryhmän toiminnassa ja myös nämä suunnitelmat laaditaan esiopetussuunnitelman pohjalta.

Esiopetussuunnitelmatyöryhmään kuuluivat päiväkodin johtaja Minna Iltanen, erityislastentarhanopettajat Minna Lempiäinen ja Saija Raunio, lastentarhanopettajat Nina Alava, Ulla Luolila ja Jenni Salonen sekä varhaiskasvatusjohtaja Erja Santanen.

1. ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

Esiopetus on tärkeä ajanjakso lapsen elämässä. Esiopetus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että lapsilla on mahdollisuus innostua, kokeilla ja oppia uutta. Aktiivinen oppiminen tapahtuu lapsen omien kokemusten ja elämysten kautta. Lapsi saa oppia leikkien ja iloita oppimastaan. Esiopetuksessa lapsi saa harjoitella sosiaalisia taitojaan turvallisessa, kiireettömässä ilmapiirissä.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden, oppimisen polun ja antavat perustan elinikäiselle oppimiselle. Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Toimintaa suunnitellaan lapsilähtöisesti ja sen tehtävä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja käsitystä itsestään oppijana. Esiopetuksella on suuri merkitys lasten kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä.

Mynämäen kunta järjestää lapsen yksilöllisistä kehitys- ja oppimistarpeista sekä yhteiskunnan tarpeista lähtevää monipuolista ja laadukasta esiopetusta. Esiopetuksen lähtökohtana on lapsilähtöinen toimintatapa, joka perustuu lapsen haluun ja kykyyn oppia. Se huomioi lapsen omat toiveet ja kokemukset sekä yksilöllisen kehitystason.

Perusopetuslain mukainen esiopetus on kaikille lapsille oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna tarkoitettua maksutonta toimintaa. Esiopetuksessa lapselle pyritään antamaan tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja koulun aloittamiseen.

Mynämäen esiopetuksen perustana ja tavoitteiden toteutumisen edellytyksenä on lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen luonne. Se on lämmintä, turvallista, avointa, lasta kunnioittavaa ja kannustavaa. Tavoitteena on, että lapset oppivat arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja omaa ainutlaatuisuuttaan.

1.1 Miten esiopetusta järjestetään Mynämäessä

Esiopetusta järjestetään:

- Pikkulaurin päiväkotit: 7 ryhmän päiväkotit, joista 3 esiopetusryhmää. Sijainti Mynämäen keskustassa, Laurin koulun vieressä
- Karjalan päiväkotit: Päiväkodissa toimii yksi ryhmä, jossa esikoululaisten lisäksi myös 1-5-vuotiaita lapsia varhaiskasvatuksessa. Sijainti Karjalan koulun yhteydessä.
- Pyhän päiväkotit: Päiväkodissa on päiväkotiryhmä ja esiopetusryhmä. Päiväkotit sijaitsee Pyhän koulun kanssa samassa pihapiirissä.
- Tavastilan esikoulu: Esiopetusryhmä toimii Tavastilan koulun yhteydessä ja kuuluu Hiirenkorvan päiväkodin alaisuuteen.
- Tarvaisten päiväkotit: Päiväkodissa toimii yksi ryhmä, jossa esikoululaisten lisäksi myös 1-5-vuotiaita lapsia varhaiskasvatuksessa. Sijainti Tarvaisten koulun yhteydessä.
- Vaahteramäen päiväkotit: Päiväkodissa on luontoryhmä 4-6 vuotiaille sekä integroitu erityisryhmä, jossa toteutetaan varhennettua esiopetusta lapsille, joilla on pidennetty oppivelvollisuus.

Esiopetuksen opetuskieli on suomi. Esiopetus kestää yhden lukuvuoden ja sitä annetaan vähintään 700 tuntia. Esiopetukseen osallistuvilla on mahdollisuus käyttää lisäksi esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta, joka järjestetään mahdollisuuksien mukaan samassa esiopetusyksikössä.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten esiopetus toteutetaan mahdollisuudet ja lapsen erityistarpeet huomioiden päiväkotiryhmässä tai integroidussa erityisryhmässä .

Opetussuunnitelma toimii perustana ja työvälineenä esiopetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Esiopetussuunnitelma on luettavissa Mynämäen kunnan internet-sivuilla. Toiminnasta menee viikko-/kuukausitiedotteet koteihin pääsääntöisesti sähköpostilla. Päivittäiset keskustelut vanhempien kanssa ovat arvokkaita yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden edistämässä sekä huoltajien osallisuudessa lapsen esiopetukseen.

1.2. Mynämäen esiopetuksen painotusalueet

Leikki

Lapsilta kysyttäessä parasta esiopetuksessa ovat leikki ja kaverit.

Leikille tulee esiopetuksessa olla tilaa, aikaa ja rauhaa. Leikissä lapsi harjoittelee kehityksessä olevia valmiuksiaan ja taitojaan. Leikin avulla lapsen ajattelu, luovuus, keskittymiskyky, vuorovaikutustaidot sekä tunnetaidot kehittyvät. Lapsi jäsentää leikeissään uusia käsitteitä mielikuvituksensa ja toimintansa avulla käyttäen kaikkia aistejaan. Esiopetusikäinen lapsi on kiinnostunut peleistä, erilaisista leikkiin ja sääntöihin pohjautuvista tehtävistä. Kasvattajan rooli leikissä on tärkeä niin havainnoitsijana kuin leikkiin osallistujanakin. Leikillä on opetussellinen ja kasvattava merkitys, siinä toiminta on omaehtoista ja/tai aikuisen järjestämiä oppimistilanteita. Leikin ohjaaminen vaatii aikuiselta leikin luonteen tuntemista, oman ohjaustoiminnan tiedostamista, hienotunteisuutta sekä lapsen luonnollisen leikin kunnioittamista.

Liikunta

Liikuntaa käytetään monipuolisesti esiopetuksen toteuttamisessa. Liikunta tukee motoristen taitojen lisäksi käsitteiden, muiden taitojen ja valmiuksien omaksumista. Tärkeää on säilyttää liikunnan ilo ja leikinomaisuus. Onnistumisen elämykset liikunnassa luovat pohjan myöhemmälle kuntoilu- ja liikuntaharrastuksille. Huomioidaan myös hyötyliikunnan merkitys jokapäiväisessä elämässä.

Ympäristökasvatus

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on, että lapsen maailmankuva jäsentyy ja hän ymmärtää arvostaa luonnonvaraista sekä rakennettua ympäristöä, luontoa, ihmisiä ja niiden välistä riippuvuutta. On tärkeää, että lapsi saa myönteisiä kokemuksia, elämyksiä ja iloa lähiympäristöstä. Tavoitteena on, että lapsi oppii liikkumaan luonnossa ympäristöä kunnioittaen ja sitä suojellen. Lapsen minäkuvan vahvistuminen on tärkeä osa ympäristökasvatusta. Vahva itsetunto ja usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin ovat vastuuntunnon ja toimimisen ehtoja. Lapsen on koettava, että hänen teoillaan on merkitystä. Metsä tarjoaa hyvän oppimisympäristön, jossa lapsi voi oppia ja kokea kaikilla aisteillaan. Lähimetsä on esiopetuksessa viikoittainen oppimisympäristö. Kestävän kehityksen periaatteet mm. jätteiden lajittelu, kierrätys, energian säästäminen kuuluvat olennaisena osana esiopetukseen. Esiopetuksessa noudatetaan My-

nämäen kunnan varhaiskasvatuksen omaa kestävän kehityksen suunnitelmaa. Luonto on Mynämäessä lähellä, se on iso ilo ja rikkaus.

1.3 Arvoperusta

Arvot perustuvat esiopetussuunnitelman perusteiden arvoperustaan sekä Mynämäen kunnan arvoihin. Ensimmäisenä on lapsuuden itsearvoinen merkitys, lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään, turvalliseen esiopetukseen, ja sen edellytys on lapsen ja aikuisen välinen hyvä vuorovaikutus. Se on lämmintä, johdonmukaista, empaattista, lasta kunnioittavaa ja kannustavaa. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi yksilönä ja yhteisönsä jäsenenä. Lapsella on oikeus oppia leikkien. Lasten erilaisuutta sekä erilaisia tapoja toimia ja oppia kannustetaan ja arvostetaan.

1.4 Oppimiskäsitys

Lapsi on aktiivinen toimija, joka rakentaa, luo, etsii ja valikoi tietoa omista lähtökohdistaan. Aikuisen tehtävä on järjestää turvallisia oppimistilanteita, jotka tukevat lapsen oppimista. On tärkeää, että uusilla opittavilla tiedoilla ja taidoilla on yhteys lasten arkeen ja kokemusmaailmaan. Oppiminen on kokemuksellista ja elämyksiä antavaa, lapsen kiinnostuksesta lähtevää leikkien oppimista. Lapsen oma-aloitteisuutta ja aktiivisuutta tuetaan antamalla hänelle mahdollisuus tutkia ja kokeilla sekä erehtyä ja korjata erehdyksiä. Näin lapsi voi aikuisen ohjauksessa yksin ja toisten lasten kanssa vertaisryhmässä hankkia tietoja, taitoja ja kokemuksia, jotka auttavat häntä jäsentämään ympäröivää todellisuutta sekä arvioimaan omia käsityksiään.

1.5 Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Se vahvistuu vähitellen sekä arjen toiminnassa, että sosiaalisessa vuorovaikutuksessa edistään lapsen kasvua yksilönä ja yhteisönsä jäsenenä. Ympäröivän maailman muuttuessa laaja-alaisen osaamisen tarve korostuu.

Lasten laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa opeteltavia tietosisältöjä enemmän se, miten esiopetuksessa työskennellään, millaisiksi oppimisympäristöt rakennetaan sekä miten lasten oppimista ja hyvinvointia tuetaan.

Esiopetuksessa noudatetaan kestävän elämäntavan periaatteita ja huomioidaan sen eri ulottuvuudet; sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen.

Lähtökohtana on, että lapsi osallistuu kaikkeen toimintaan.

1.6 Oppimiskokonaisuuksien tehtävät

Ajattelu ja oppiminen

Esiopetuksen tavoitteena on, että lapsi omaksuu uutta tietoa, hänen muistinsa ja mielikuvi-
tuksensa kehittyvät elämyksellisen oppimisen, oivaltamisen ja uuden löytämisen myötä. Olen-
naista on oma toiminta ja luottamuksen vahvistuminen omiin mahdollisuuksiin oppijana. Tar-
koitus on, että lapsi itse tutkien ja kokeillen, kysymyksiä tehden löytää uusia toimintatapoja ja
ongelmanratkaisumalleja opittavaan asiaan. Kasvattajan tulee neuvoa, opastaa ja käyttää
hyväksi lasten kysymyksiä ja pohdiskeluja positiivisessa ja kannustavassa ilmapiirissä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Esiopetuksen tehtävänä on tarjota lapsille mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus- ja il-
maisutaitoja turvallisesti vertaisryhmän ja lähiyhteisön aikuisten kanssa. Taito kuunnella,
tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä kuuluu hyvään vuorovaikutukseen ja kulttuuriseen
osaamiseen. Myönteisten ihmissuhteiden luominen ja ongelmatilanteiden rakentava ratkai-
seminen edellyttävät yhteistyötaitoja.

Juhlat, leikit ja yhteistyöhön perustuva toiminta antavat mahdollisuuksia harjoitella käyttäy-
tymistä eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa.

Lapsia kohdellaan arvostavasti ja heitä ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Lasta
ohjataan myös oman ja toisten perinteiden ja tapojen kunnioittamiseen.

Lasten kanssa tutustutaan lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Hyö-
dynnetään oman kunnan historiaa, ympäristöä ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Esiopetuksessa lapsia ohjataan edellytyksensä mukaan huolehtimaan itsestään, toisista,
omista tavaroista ja yhteisestä ympäristöstä. Hyvinvoinnin näkökulma toteutuu arjen keskus-
teluissa, mm. huoltajien kanssa käsitellään arkielämän rytmiä sekä ruokailun ja levon merki-
tystä. Kiinnitetään erityisesti huomiota monipuoliseen ja riittävään liikuntaan lasten hyvin-
voinnin ja oppimisen edellytyksenä. Lasta ohjataan toimimaan turvallisesti lähiliikenteessä.
Ohjataan lasta tekemään kestävän kehityksen elämäntavan mukaisia valintoja. Kokeillaan
teknologisia ratkaisuja ja harjoitellaan laitteiden ja välineiden turvallista käyttöä. Tuetaan
lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologia

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Tämä tarkoit-
taa sitä, että lapsi pystyy hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan, arvioimaan ja arvotta-
maan tietoa erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Se sisältää erilaisia lukutaitoja kuten pe-
ruslukutaidon, numeerisen lukutaidon, kuvalukutaidon ja medialukutaidon.

Tuemme lapsen orastavaa luku- ja kirjoitustaitoa, matemaattisia valmiuksia, tiedon hankin-
taa ja käytämme erilaisia tietoteknisiä apuvälineitä. Tutustumme ikätasolle sopiviin TVT-
laitteisiin, ohjelmiin ja peleihin ja ohjaamme niiden oikeanlaiseen ja tarkoituksenmukaiseen
käyttöön. Olemme mukana projektissa , jossa tehdään ”VILLE-tehtäviä” esiopetusikäisille.
Opinpolku on Turun yliopiston Ville-teamin ja Mynämäen esiopettajien yhteistyössä raken-
tama kokonaisuus sähköisiä harjoituksia esiopetusikäisille. Dokumentointiin ja tabletin moni-
puoliseen käyttöön liittyen teemme yhteistyötä Wäinö Aaltosen koulun kanssa.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Esiopetuksen tehtävänä on tukea lasten vähitellen kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Esiopetuksen toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä lasten, esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa. Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatus-
tensa kuunteleminen ja yhdessä toisten lasten sekä aikuisten kanssa toimiminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. He myös oppivat hahmottamaan yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Lapsia kannustetaan auttamaan toisia, heidän myös annetaan kokea ja tietää, että he lapsina ovat oikeutettuja aikuisten apuun ja suojeluun.

2. KASVUA JA OPPIMISTA TUKEVA TOIMINTA

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on kaikille yhteinen esiopetus, jossa kukin lapsi voi kehittyä, toimia ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönä sekä yhteisön jäsenenä. Esiopetuksen toimintakulttuuri edistää kaikkien esiopetusyhteisössä toimivien oppimista. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat esiopetusta koskevat säädökset sekä arvot, oppimiskäsitys ja esiopetusta koskevat tavoitteet. Sitä muovaavat myös henkilöstön ammattitaito sekä käytettävissä olevat tilat, välineet ja materiaalit.

Esiopetuksen tulee edistää kannustavaa vuorovaikutusta, yhteistyötä, yhteistä vastuunottoa ja osallisuutta. Lapsen esiopetuspäivän tulee toimintatavoiltaan, sisällöltään ja rakenteeltaan luoda mahdollisuudet rauhalliseen työskentelyyn, leikkiin ja muuhun toimintaan, yhdessä tekemiseen ja omaan rauhaan, oppimiseen sekä oppimisen ilon ja mielekkyyden kokemukseen. Osallisuuden kautta tuetaan lapsen kasvua, oppimista ja hyvinvointia sekä vastuulliseksi ihmiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi kasvamista.

Lasta tukeva, yhteisöllinen esiopetus arvostaa niin lasten, kasvattajien kuin muidenkin yhteisön jäsenten ja asiantuntijoiden sekä perheiden merkitystä toiminnassa. Esiopetuksessa tehdään yhteistyötä muun varhaiskasvatuksen, alkuopetuksen, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden lasten kasvua ja kehitystä tukevien toimijoiden kanssa.

Toimintakulttuuria arvioidaan ja kehitetään siten, että se tukee esiopetuksen tavoitteiden toteutumista.

Kaikille yhteinen esiopetus ja tasa-arvokasvatus

Esiopetuksessa lapsille taataan tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja koulun aloittamiseen. Jokaiselle lapselle suunnitellaan sopivia oppimisen haasteita sekä turvataan tarvittava kasvun ja oppimisen tuki. On tärkeää, että lapset saavat kokemuksia siitä, että heistä ollaan kiinnostuneita, heitä arvostetaan ja heidän toiminnallaan on merkitystä.

Lapsia opetetaan ymmärtämään tasavertaisuutta ja hyväksymään ihmisten erilaisuus. Heitä ohjataan ottamaan muut huomioon sekä kunnioittamaan toisten yksilöllisyyttä. Näin luodaan pohjaa monimuotoisessa yhteiskunnassa toimimiselle.

Oppimisen ja oivalluksen ilo

Esiopetuksessa lasta kannustetaan kokeilemaan, yrittämään ja erehtymään sekä havaitsemaan asioiden positiivisia puolia. Onnistumisista, oivalluksista ja oppimisesta iloitaan yhdessä. Esiopetus toteutetaan siten, että leikille, aloitteille ja kokeiluille on sijaa. Leikkiä eri muo-

doissa hyödynnetään opetuksessa monipuolisesti. Onnistumisen kokemukset vahvistavat lapsen itsetuntoa.

Oppimista tapahtuu, kun aikuinen on läsnä lapsen prosesseissa ja tukee lasta. Prosessi on tärkeämpi kuin lopputulos, ja jokaisen lapsen tuotosta tulee kunnioittaa. Aikuinen ei anna valmiita vastauksia, vaan esittää vastakysymyksiä, jolloin lapsella on mahdollisuus oivaltaa itse.

Hyvän ja rakentavan palautteen antaminen on tärkeää.

Lapsi osallisena ja oman elämän toimijana

Esiopetuksen toimintakulttuuri tukee yhteistyötä, yhteistä vastuunottoa ja osallisuutta.

Henkilöstön tehtävä on varmistaa, että kaikki lapset saavat ilmaista näkemyksiään ja mielipiteitään ja että lasten ideoita ja aloitteita otetaan huomioon toiminnassa. He saavat kokemuksia esiopetusryhmää koskevasta päätöksenteosta ja erilaisista työtehtävistä. Lasten tekemiä päätöksiä ja toimintaa arvioidaan yhdessä ja samalla ohjataan kantamaan yhdessä vastuuta. Pienryhmätoiminta lisää hyvällä tavalla lasten osallisuutta, sillä tällöin lasten keskinäinen vuorovaikutus sekä vuorovaikutus aikuisen kanssa korostuvat. Lapsia havainnoimalla saadaan tietoa heidän kiinnostuksen kohteistaan sekä heidän taidoistaan toimia ryhmässä ja erilaisissa tilanteissa.

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista ympäristöä, jossa esiopetustoiminta toteutuu. Se tukee monipuolisesti lapsen kasvua ja oppimista, ohjaa lapsen uteliaisuutta, mielenkiintoa ja oppimismotivaatiota sekä tukee hänen aktiivisuuttaan ja itseohjautuvuuttaan. Se tarjoaa lapselle tilaisuuksia leikkiin, muuhun toimintaan ja omaan rauhaan.

Oppimisympäristössä on keskeistä lapsen ja kasvattajan, sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus, erilaiset toimintatavat ja oppimistehtävät. Oppimisympäristössä tulee vallita iloinen, avoin, turvallinen, erilaisuutta hyväksyvä, rohkaiseva, lasta kannustava ja kiireetön ilmapiiri.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään monipuolisesti erilaisia tiloja ja ympäristöjä. Toiminnallisessa esiopetuksessa luonto ja läheiset metsät mahdollistavat lapsille leikin, liikkumisen, kokemisen ja tutkimisen.

Oppimisympäristön tulee tarjota riittävät tilat, välineet, tarvikkeet ja resurssit esiopetuksen kasvatus- ja oppimistavoitteiden saavuttamiseksi. Lasten itsenäisyyttä ja omatoimisuutta tukee se, että välineet ja materiaalit ovat lasten saatavilla ja käytettävissä.

Oppimisympäristöä tulee arvioida ja kehittää jatkuvasti yhdessä lasten kanssa, tiimipalavereissa ja muun arvioinnin yhteydessä käymällä arvokeskustelua koko henkilöstön kesken.

Esiopetus vuorohoidossa

Vuorohoidon esiopetusta määrittelevät pitkälti lapsen ja perheen vuorokausi- ja viikkorytmi. Tämän vuoksi yhteistyö huoltajien kanssa on erityisen tärkeää.

Vuorohoidon esiopetus järjestetään siten, ettei lapsen hoitopäivistä muodostu liian pitkiä. Suunnittelussa huomioidaan lapsen vireystila, jaksaminen ja tarpeet. Yksilöllisiä suunnitelmia esiopetuksen toteuttamiseksi tehdään silloin, kun lapsen hoitoajat painottuvat iltoihin ja viikonloppuihin. Säännöllisen vertaisryhmätoiminnan takaaminen lapselle vaatii sitoutumista

perheiltä. Lapsen esiopetuksen tukeminen ja toteuttaminen edellyttää kiinteää yhteistyötä ja luottamuksellista suhdetta huoltajien kanssa.

Yhteistyö esiopetuksessa ja siirtymävaiheissa

Huoltajat ovat mukana lapsikohtaisen kasvun ja oppimisen suunnitelman laadinnassa ja heidän kanssaan keskustellaan kasvun ja oppimisen etenemisestä. Huoltajille ja lapsille järjestetään mahdollisuus ennen esiopetuksen alkua tutustua tulevaan esiopetuspaikkaan.

Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen

Esiopetusikäisten lasten siirtyessä esiopetusryhmiin käydään keskustelu varhaiskasvatuksen opettajien kanssa. Keväällä täytetään kaikille 5-vuotiaille kasvun ja oppimisen seurantalomake, jonka tiedot siirtyvät esiopetusryhmiin ja samoin myös varhaiskasvatussuunnitelma.

Esiopetuksesta perusopetukseen

Mynäessä esi- ja perusopetuksen nivelvaiheen yhteistyötä ja työnjakoa ohjaa Esiopetuksesta perusopetukseen -yhteistyöpohja, jota päivitetään lukuvuosittain. Yhteistyöpohjaan on kirjattu toimintatavat siirtymävaiheessa, tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut. Päivityksen yhteydessä suunnitellaan yhteistä toimintaa lukuvuodelle ja tarkastellaan esi- ja alkuopetuksen yksiköiden toimintakulttuuria.

Esiopetusryhmät tutustuvat alkuopetuksen toimintaan (mahdollisuuksien mukaan tulevaan lähikouluunsa). Esiopetuksen oppilaat tutustuvat tulevaan kouluunsa ja alkuopetuksen opettajat vierailevat esiopetusryhmissä huhti-toukokuun aikana.

Syyslukukaudella toteutetaan henkilökohtaisen tuen tarpeen kartoitus esi- ja alkuopetuksessa. Kevätlukukaudella ilmoittaudutaan kouluihin ja tehdään päätös erityisen tuen piirissä olevien lasten koulumuodosta. Esiopetuksessa täytetään kasvun- ja oppimisen seurantalomake, jonka tietojen pohjalta käydään yhteistyökeskustelu esi- ja alkuopetuksen välillä huoltajan suostumuksella.

3. ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Monipuoliset työtavat

Työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaavat esiopetukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtavat ovat sekä oppimisen väline että opettelun kohde - vähitellen kehittyvä taito, jota lapset tarvitsevat oppimisen polulla.

- ohjattu ja lasten omaehtoinen leikki
- pienryhmätoiminta
- ohjattu toiminta, liikkuminen, tutkiminen, ihmettely, kyseleminen, päättely, ongelmanratkaisut
- havainnolliset, kokemukselliset, toiminnalliset, lasten aktiivisuutta ja luovuutta edistävät työtavat
- kaikkien aistien käyttäminen
- yhteisölliset toimintatavat
- mahdollisuus kokeilla ja toimia itsenäisesti
- ohjataan lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja ryhmissä, työpareina ja itsenäisesti

- lasten osallisuus toiminnan suunnitteluun, työtapojen valintaan ja osallistuminen arjen työtehtäviin
- lapset ovat mukana miettimässä työskentelyn tavoitteita ja he tietävät, mitä heiltä odotetaan

3.2 Opetuksen tavoitteet

Esiopetus on luonteeltaan eheytettyä opetusta, joka muodostuu eri laajuisista ja eri tavoin toteutetuista oppimiskokonaisuuksista.

- tukea lasten kokonaisvaltaista kasvua ja hyvinvointia
- tarjota monipuolinen perusta heidän osaamisensa edistymiselle
- järjestää lapsille uusia, kiinnostavia ja innostavia oppimiskokemuksia
- huomioida eri oppimisen vaiheessa olevat lapset, jolloin jokainen saa työskennellä juuri hänelle sopivien tehtävien parissa
- ottaa huomioon lasten erilaiset tuen tarpeet ja antaa lapsille riittävästi tukea heti tuen tarpeen ilmetessä
- tuetaan onnistumisen kokemuksilla ja kannustavalla palautteella lasten myönteisen itsetunnon kehittymistä.
- vahvistetaan lasten halua kokeilla ja opetella, jotta heille syntyy luottamus siihen, että he pystyvät oppimaan uutta.

3.3 Oppimiskokonaisuudet

3.3.1 Ilmaisun monet muodot

Musiikin perustana on hiljaisuus ja kuuntelemisen taito. Tavoitteena on kokonaisvaltainen musiikista nauttiminen sekä kuunteleminen että itse osallistuminen. Lapselle tarjotaan musiikin kautta iloa, elämyksiä ja kokemuksia. Lapsi nauttii laulamisesta ja soittamisesta yksin ja ryhmässä. Lapsi tutustuu erilaiseen musiikkiin ja musiikkityyleihin, keho- ja rytmisoittimiin.

- laulut ja laululeikit
- luonto-, keho- ja rytmisoittimet
- rytmi
- musiikkimaalaus, luova ilmaisu
- havainnoidaan äänen tasoa, kestoa, voimaa ja sointivärejä

Esiopetuksessa harjoitellaan **käsitöiden** tekemistä ja erilaisten työvälineiden käyttöä. Lasten kanssa kokeillaan sekä kovien että pehmeiden materiaalien käyttöä ja opetellaan niiden käsittelyssä tarvittavia tekniikoita ja perustaitoja. Lasten kanssa suunnitellaan ja toteutetaan jokin pitempikkestoinen käsityö. Tehdään töitä, jossa painotetaan hyötynäkökulmaa ja/tai uusiokäyttöä

Kuvallisen ajattelun ja kuvailmaisun kehittymistä tuetaan tekemällä, tulkitsemalla ja arvioimalla erilaisia kuvia. Rohkaistaan lapsia kokeilemaan erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja. Kuvan tekemisen taitoja harjoitellaan moniaistisesti esim. maalaamalla, rakentamalla ja media-esityksiä tekemällä.

Lasta rohkaistaan **suulliseen ja keholliseen ilmaisuun**. Tavoitteena on, että lapset saavat kokemuksia siitä, miten kielellä ja keholla voidaan leikkiä ja viestiä monipuolisesti. Hyödynnetään loruja, runoja sekä lasten kirjallisuutta.

- draama
- sadutus, sanataide
- tanssi
- mahdollisuuksien mukaan esiintymiset lähialueen tilaisuuksissa

3.3.2 Kielen rikas maailma

Kieli on perustana kaikelle oppimiselle. Kielellinen tietoisuus kehittyy kieltä havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla. Sisältöalueita ovat sadut, lorut, tavutukset, rytmitykset, arvuuttelut sekä sanojen muodon ja merkityksen tarkastelu.

Lapsi harjoittelee kertomaan ja keskustelemaan omista tunteistaan, toiveistaan, mielipiteistään ja ajatuksistaan sekä ilmaisemaan suullisesti havaintojaan ja päätelmiään. Lapsi harjaantuu keskusteluun ja kerrontaan, osallistumaan keskusteluun ja odottamaan vuoroaan. Kielellinen mallintaminen ja runsas myönteinen palaute ovat tärkeitä oppimiselle.

Lapselle luetaan ja kerrotaan satuja, kertomuksia, kertovia tietotekstejä, runoja, loruja ym. niin, että hän saa nauttia kuulemaastaan. Lapsi eläytyy kuulemaansa ja hänen kykynsä ymmärtää omaa ja toisten elämää vahvistuu. Hän alkaa ymmärtää lukemisen merkitystä. Hän kiinnostuu kysymään ja tekemään päätelmiä sekä arvioimaan kuulemaansa.

Esiopetuksessa kukin lapsi voi tarttua kirjoitettuun kieleen omien edellytystensä mukaisesti. Lapsi tutustuu kirjaimiin monin eri tavoin ja harjoittelee seuraavien tekemistä. Oppimisympäristössä on runsaasti mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla puhuttua ja kirjoitettua kieltä. Lasten kanssa havainnoidaan erilaisia kieliä, erityisesti lapsiryhmässä ja lähiympäristössä puhuttua kieltä.

Esiopetuksessa tehdään yhteistyötä kirjaston kanssa. Kainaloinen-projektissa lapselle luetaan valikoima kirjoja kotona ja projektin lopuksi kirjastosta saa diplomin ja halutessaan kirjastokortin.

Lapset harjoittelevat kirjoittamalla lukemaan oppimista ns. Trageton-menetelmällä, jossa samalla harjoitellaan myös näppäimistön käyttöä.

Esiopetuksessa tutustutaan erilaisiin viestintävälineisiin ja niiden käyttöä harjoitellaan. Taito tulkita mediaa on tärkeää, sillä media vaikuttaa lasten elämänrytmiin, mielipiteiden muodostumiseen, tapakulttuuriin, kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen. Kyky ymmärtää mediaa eli mediataju kehittyy vähitellen ja parhaiten itse tekemällä. Keskeinen tavoite on oppia erottamaan fakta ja fiktio.

- kielisuihkutus
- media- ja sanomalehtiweek
- tietokoneen/tabletin käyttöön tutustuminen
- elokuvien katsominen ja niistä keskusteleminen
- kuvan ja äänen tulkitseminen ja tuottaminen

3.3.3 Minä ja meidän yhteisö

Eettinen kasvatus sisältyy esiopetuksessa kaikkeen toimintaan ja on koko ryhmälle yhteistä. Se lähtee lapsen itsetunnon kehittymisestä ja laajentuu ryhmän jäsenten välisiin sosiaalisiin taitoihin ja elinympäristöön. Eettinen kasvatus liitetään esiopetuksen eri tilanteisiin ja sitä käsitellään pääasiassa keskustellen tai roolileikkejä käyttäen ja samalla eettinen ajattelu kehittyy.

Eettisen ajattelun kehittymiseksi käsitellään tasa-arvoisuutta ja oikeudenmukaisuutta, erilaisuuden hyväksymistä, rehellisyyttä, riitojen rauhanomaista ratkaisemista sekä oikean ja väärän erottamista. Anteeksi pyytäminen, saaminen ja antaminen kuuluvat jokapäiväiseen elämään. Hyviä tapoja, kuten tervehtimistä ja ystävällisyyttä korostetaan päivittäin. Hyvät tavat ovat pohjana sosiaalisten vuorovaikutustaitojen oppimiselle.

Lapsi opettelee vastuullista elämäntapaa suhteessa itseensä, muihin ihmisiin ja ympäristöön. Lapsi suhtautuu empaattisesti muihin ihmisiin ja ottaa huomioon sekä arvostaa omaa ja muiden työtä.

Lasten kanssa tutustutaan omaan kulttuuriperintöön. Tiedon lähteinä voidaan käyttää lähiyhteisön jäseniä, lähiympäristöä, juhlaperinteitä, kertomuksia, perinneleikkejä ja vanhoja lauluja.

Lasten kiinnostus yhteiskunnallisiin asioihin herätellään keskustelemalla heitä kiinnostavista lähiyhteisön ja yhteiskunnan ajankohtaisista asioista. Tutustutaan mediaan, laaditaan ja kehitetään lasten kanssa ryhmän sääntöjä, annetaan mahdollisuuksia aitoihin osallistumis- ja vaikuttamiskokemuksiin.

Esiopetuksen katsomuskasvatuksessa yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja katsomukset. Uskonnottomuutta tarkastellaan esiopetuksessa muiden katsomusten rinnalla. Katsomuskasvatus liitetään arjen asioihin, juhliin ja ajankohtaisiin tapahtumiin. Tavoitteena on auttaa lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan sekä omia että toisten lasten ja perheiden erilaisia katsomuksellisia perinteitä sekä niihin liittyviä tapoja ja käsityksiä. Lapsia rohkaistaan erilaisten elämänkysymysten pohdintaan yhdessä toisten kanssa toimien. Samalla heidän valmiutensa ymmärtää uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä sanoja ja käsitteitä vahvistuvat.

- kotiseudun kulttuuri- ja luontoperintö
- kirkkovuoden tapahtumat, juhlat ja perinteet
- tutustuminen kylän kirkkoon, museoihin ja oman alueen erityispiirteisiin
- omat päiväkodin päättäjät; vaikuttaminen itse ja yhdessä
- tunnetaidot, Lions-quest ja turvataidot

3.3.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Esiopetuksessa luodaan ja vahvistetaan pohjaa **matematiikan** oppimiselle. Lasta ohjataan kiinnittämään huomiota luonnollisissa arkipäivän tilanteissa ilmeneviin määrittämiin ilmiöihin. Leikkien, tarinoiden, laulujen, työtehtävien, keskusteluhetkien ja pelien avulla johdattelu sekä havainnollistaminen avartavat lapsen käsityksiä matematiikasta ja samalla lapsen ongelmanratkaisutaidot kehittyvät. Lapsen myönteistä suhtautumista matematiikkaan tuetaan ja oppimisen ilo säilyy.

Hahmottaminen

- hahmottamiskyvyn ja symmetriatajun kehittäminen

Luokitteleminen

- luokitteleminen värin, muodon, koon, käyttötarkoituksen tms. perusteella
- erojen ja yhtäläisyyksien löytäminen tutkittavista asioista ja esineistä

Numeron ja lukumäärän vastaavuus

- lukualue 1-10
- lukumäärät, numerot lukujen symboleina
- järjestyssuhteet ja lukujonot

Laskutoimitukset

- matematiikan ja arkielämän liittymisen ymmärtäminen
- matikkatarinat

Geometria

- perusmuotojen tunnistaminen
- kolmiulotteisuuden hahmottaminen

Avaruudelliset käsitteet

- sijaintia osoittavien käsitteiden ymmärtäminen

Mitat ja mittaaminen

- vertailu ja pituus
- massa, tilavuus ja aika

Raha

- rahojen tunnistaminen
- rahan arvon tutkiminen

Tilastot

- luetteloiden, tilastojen ja niistä laadittujen kuvaajien eli diagrammien tutkiminen

Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan arjessa esiintyviä **teknologisia ratkaisuja** ja niiden ominaisuuksia ja toimivuutta. Teknologiaan tutustutaan keksimällä, askartelemalla, rakentamalla itse ja miettimällä esim. omien lelujen toimintaperiaatteita.

Lapsia kannustetaan kuvailemaan tekemiään ratkaisuja.

Mynämäen kunnassa on varhaiskasvatuksen oma ympäristökasvatussuunnitelma.

Opetuksessa luodaan pohjaa kestäväälle elämäntavalle mm. tutustumalla luonnon-suojeluun, kierrätykseen ja energiansäästöön.

3.3.5 Kasvan ja kehityn

Esiopetuksessa edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä sekä kasvua ja kehitystä. Lasta ohjataan huolehtimaan terveydestään ja päivittäisestä

henkilökohtaisesta hygieniastaan sekä liikkumaan turvallisesti omassa lähiympäristössään. Lapsen terveellisiä ruokatottumuksia tuetaan, maistellaan monipuolisesti erilaisia ruokia ja häntä ohjataan hyviin ruokailutapoihin. Toiminnalla ja tapakasvatuksella lasta ohjataan myönteisiin ihmissuhteisiin ja tunne-elämän terveyteen sekä välttämään väkivaltaa. Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan huolehtimalla työn, levon ja virkistyksen välisestä tasapainosta.

Lasten kanssa liikutaan turvallisesti lähiympäristössä sekä ohjataan heitä ymmärtämään liikunnan merkitys ihmisen hyvinvoinnille. Liikkumisen ja leikin avulla lapsen motoriset perustaidot ja kehonhallinta kehittyvät. Ohjatun liikunnan lisäksi lapselle annetaan mahdollisuuksia omaehtoiseen liikkumiseen ja leikkiin. Odottelu- ja siirtymätilanteissa liikkuminen huomioidaan ympäristön suunnittelussa. Lapsen hienomotoriikka sekä käden ja silmän yhteistyö kehittyvät erilaisissa arkipäivän tilanteissa, ohjatuissa toiminnoissa ja leikeissä.

Mynämäen kunnassa on oma varhaiskasvatuksen liikuntasuunnitelma.

Esiopetusikäisillä tähän kuuluu myös vesipeuhu. Tärkeänä pidetään myös luistelua ja hiihtoa, jota toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Lapset saavat esiopetuksessa tietoa oikeudestaan **turvalliseen** elämään, arvostavaan kohteluun ja koskemattomuuteen. Tavoitteena on tukea lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hankkia apua sekä toimia turvallisesti arjen tilanteissa. Lasta rohkaistaan hakemaan aikuisen apua esiopetuksen ongelmatilanteissa ja kiusaamista kohdatessaan sekä kertomaan huolistaan.

3.4 Arviointi

Arviointi on kiinteä osa esiopetusta. Sen avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta sekä tuetaan kunkin lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista.

Mynämäessä jokaiselle lapselle tehdään kasvun ja oppimisen suunnitelma yhteistyössä vanhempien kanssa. Lapsen edistymistä seurataan suhteessa lapsen omaan kehitystasoon sekä yhdessä huoltajien ja lapsen kanssa asetettuihin tavoitteisiin.

Lapsen näkökulmasta arvioinnin tavoite on, että lapsi saa kehittyäkseen sen tuen, minkä hän tarvitsee. Varhaiskasvatuksen opettajan näkökulma suhteessa lapseen on sama, eli tekeillä havaintoja lapsen toiminnasta hän pystyy antamaan sitä tukea mitä lapsi tarvitsee. Varhaiskasvatuksen opettaja ja ryhmän muu henkilöstö tekee lapsesta jatkuvasti havaintoja ja dokumentoi lapsen oppimisen edistymistä. Lapsikohtaisessa esiopetuksen oppimissuunnitelmassa on tarkoitus arvioida lapsen kehityksen tasoa keväällä ja syksyllä.

- tehtyjen valintojen ja työskentelyn onnistumista arvioidaan yhdessä lasten ja huoltajien kanssa
- lapset arvioivat itse omaa työskentelyään (liite)
- työtapoja kehitetään esiopetuksen henkilöstön itsearviointin sekä lapsilta ja huoltajilta saadun palautteen perusteella
- oppimisympäristön arviointi vrt. lasten mielenkiinnon herättäjänä ja oppimisen tukena
- rohkaiseva ja kannustava palaute lapsen vahvuuksista ja kehittämisalueista

Lapset saavat esiopetusvuoden päätteeksi osallistumistodistuksen.

4. LAPSEN KASVUN JA OPPIMISEN TUKI

Esiopetuksen ja tuen lähtökohtana ovat sekä lapsen että lapsiryhmän vahvuudet ja tuen tarpeet. Esiopetuksessa tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymistä sekä huolehditaan, että lapsi saa onnistumisen kokemuksia oppimisessa sekä tasa-vertaisen jäsenyyden esiopetusryhmässä.

Lapsen kasvun ja oppimisen tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Jokaisen lapsen tulee saada riittävää tukea kasvuun ja oppimiselle sekä mahdollisuuksia kehittää omia oppimisvalmiuksia. Lapsen saaman tuen tulee olla joustavaa, suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa.

Mynämäen kunnan kaikille esiopetuksessa oleville lapsille tehdään esiopetuksen oppimissuunnitelma (Lapsen kasvun ja oppimisen seuranta KOS), jossa yhteistyössä huoltajien kanssa sovitaan tavoitteet, jotka tukevat lapsen kokonaisvaltaista kasvua. Oppimissuunnitelmassa kiinnitetään huomio lapsen vahvuuksiin ja tuen tarpeisiin sekä mielenkiinnon kohteisiin. Oppimissuunnitelma on kasvattajan työväline arjessa ja sitä päivitetään tarvittaessa.

4.1 Yleinen tuki

Laadukas esiopetus sisältää yleisen tuen, joka antaa jokaiselle lapselle mahdollisuuden saada ohjausta ja tukea jokaisena esiopetuspäivänä. Yleiseen tukeen kuuluu myönteinen ilmapiiri ja välittäminen sekä lapsen edellytysten ja tarpeiden huomioiminen mahdollisimman hyvin.

Esiopetusryhmässä työskentelevällä varhaiskasvatuksen opettajalla on vastuu tuen tarpeen arvioinnista ja tarvittavan tuen tarjoamisesta kaikissa esiopetustilanteissa. Tuen tarpeita arvioitaessa tarkastellaan käytettyjä toimintatapoja, opetusjärjestelyjä sekä niiden soveltuvuutta lapselle. Lapsiryhmän varhaiskasvatushenkilöstö kehittää toimintatapoja ja toimintakultuuria niin, että tuen tarpeisiin vastataan ja huomiota kiinnitetään lapsen tekemisen ilon ja myönteisen minäkuvan vahvistamiseen.

Kasvun ja oppimisen tuen tarpeisiin vastataan muun muassa eriyttämällä, opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla (ryhmä-, pienryhmä- ja yksilöohjausta) sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajan työpanosta hyödyntämällä. Tuki aloitetaan heti tarvittaessa ja se voi olla kesoltaan lyhyt- tai pidempiaikaista. Yhteistyö huoltajien, varhaiskasvatuksen henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa edesauttaa lapsen tuen tarpeen havaitsemista, tuen suunnittelua sekä sen toteuttamista.

4.2 Tehostettu tuki

Lapselle annetaan tehostettua tukea silloin, kun yleinen tuki ei riitä. Tehostettua tukea annetaan niin kauan kuin lapsi sitä tarvitsee; se on luonteeltaan pitkäjänteisempää ja vahvempaa kuin yleinen tuki. Tehostettu tuki sisältää yleisen tuen muodot, mutta korostaa joustavia ryh-

mittelyjä, lapsen yksilöllistä ohjaamista ja huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajan antamaa pedagogista tukea. Tukea järjestettäessä huomioidaan lapsen kehitystaso ja yksilölliset tarpeet. Lapsen tuen tarpeen selvittämisessä, tuen suunnittelussa ja onnistuneessa toteuttamisessa on tärkeää yhteistyö lapsen ja huoltajien kanssa.

Lapselle laaditaan tehostetun tuen oppimissuunnitelma, joka perustuu yhteistyössä huoltajien, esiopetuksesta vastaavan varhaiskasvatuksen opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa tehtyyn pedagogiseen arvioon. Lapsen kasvun ja oppimisen tilanne kirjataan kokonaisuutena pedagogiseen arvioon, mukaan lukien lapsen saama yleinen tuki ja sen vaikutukset. Se sisältää myös arvion siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla ratkaisuilla lasta tulisi tukea. Huoltajien luvalla pedagogisessa arviossa hyödynnetään muita lapselle mahdollisesti tehtyjä suunnitelmia kuten kuntoutus-, varhaiskasvatus- tai esiopetuksen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa. Pedagogisen arvion jälkeen lapselle suunnitellaan yksilölliset tukitoimet ja ne kirjataan ”tehostetun tuen oppimissuunnitelma” - lomakkeeseen.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin, käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Pedagoginen arvio ja tehostetun tuen oppimissuunnitelma siirretään kouluun huoltajien suostumuksella.

4.3 Erityinen tuki ja HOJKS

Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden esiopetusta ei kasvun, kehityksen tai oppimisen vaikeuksien vuoksi voida järjestää muuten. Lapsen edellytykset ovat voineet heikentyä esimerkiksi vamman, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön vuoksi. Erityisen tuen tehtävänä on antaa lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea, jossa yhdistyy erityisopetus sekä kaikki muut esiopetuksen tukimuodot. Erityistä tukea järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä.

Erityiseen tukeen siirryttäessä, tarvitaan kirjallinen erityisen tuen päätös, jonka tekee Mynämäen kunnassa varhaiskasvatusjohtaja. Erityisen tuen päätös tehdään psykologin tai lääketieteellisen arvion perusteella mikäli ilmenee, että lapsen opetusta ei muuten voida antaa. Pedagoginen selvitys tehdään oppilaista, jotka eivät ole pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Selvitys antaa tietoa siitä, millaista tukea lapsi on jo saanut, miten tuki on vaikuttanut sekä millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla järjestelyillä lasta tulisi tukea. Pedagoginen selvitys perustuu lapsen esiopetuksesta vastaavien opettajien kirjalliseen selvitykseen lapsen oppimisen etenemisestä sekä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehtyyn kirjalliseen selvitykseen lapsen saamasta tehostetusta tuesta sekä lapsen kokonaistilanteesta.

Erityisen tuen päätöksen jälkeen lapselle laaditaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS-lomake. HOJKS on pedagoginen asiakirja, johon kirjataan suunnitelma lapsen esiopetuksen ja oppimisen tavoitteista, sisällöstä, käytettävistä pedagogisista menetelmistä ja tukitoimista. Lisäksi siihen kirjataan tarvittaessa tulkitsemis- ja ohjaajapalvelut, tuki- ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä kuvaus lapsen kuljetuksiin liittyvistä järjestelyistä ja eri toimijoiden vastuualu-

eet. HOJKSissa ei kuvata lapsen henkilökohtaisia ominaisuuksia. Suunnitelma tehdään ja arvioidaan kaksi kertaa lukuvuoden aikana. HOJKS siirretään huoltajien suostumuksella kouluun.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta lapsen tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus järjestetään lapsen etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun esiopetuksen yhteydessä. Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon, että kaikilla lapsilla on mahdollisuus saavuttaa heille asetetut tavoitteet. Esiopetuksen opettajalla tulee olla taitoa käyttää erilaisia tarpeita tukevia pedagogisia menetelmiä ja työskentelytapoja. Lisäksi hyödynnetään varhaiskasvatuksen erityisopettajan asiantuntijuutta.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Vaikea sairaus tai kehityksen viivästyminen voi olla myös syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Mynämäen kunnassa kasvatus- ja sivistysjohtaja päättää lapsen ottamisesta pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin lääkärinlausuntoon ja huoltajan suostumukseen perustuen. Tällöin lapsella esiopetus voi alkaa lapsen ollessa viisi tai kuusi vuotta ja kestää yksi tai kaksi vuotta. Lapsen huoltajille tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan mahdollisuuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen suunnitellaan lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella. Eri hallintokuntien välinen yhteistyö on tärkeää, jotta lapsi ohjautuu tuen piiriin riittävän varhain.

Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet:

- Lapsella on oikeus saada riittävä tukea heti tuen tarpeen ilmetessä
- Lapsen saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa
- Tuen tarvetta arvioitaessa, ensimmäiseksi tarkastellaan käytettyjä toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöä sekä niiden soveltuvuutta lapselle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa lapselle paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja.

Yleinen tuki

- Yleinen tuki on osana esiopetuksen arkea - myönteinen ilmapiiri ja välittäminen
- Kasvatuskumppanuus ja yhteistyö huoltajien kanssa
- Moniammatillinen yhteistyö (mm. esiopetusryhmän henkilöstö, veo, päiväkodin johtaja, neuvola)
- Lapsen oppimissuunnitelma
- Oppimisympäristö : tilat, välineet, menetelmät, päiväjärjestys, työvuorot järjestetään lapsiryhmää palveleviksi
- Käytetään yksilöllisiin tarpeisiin soveltuvia materiaaleja ja välineitä
- Käytetään erilaisia työtapoja ja pedagogisia menetelmiä
- Toiminnan kuvittaminen
- Varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultointi
- Joustavat ryhmittelyt (ryhmä-, pienryhmä- ja yksilöohjaus)

Tehostettu tuki

Jos yleinen tuki ei riitä, yleisen tuen lisäksi lapsi saa tehostettua tukea.

Tehostettua tukea saa lapsi, joka tarvitsee säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja. Tehostettu tuki on vahvempaa ja pitkäjänteisempää.

- lapsen yksilöllinen ohjaaminen
- tehostettu yhteistyö lapsen huoltajien kanssa
- pedagoginen arvio, jonka perusteella laaditaan tehostetun tuen oppimissuunnitelma moniammatillisessa tiimissä
- varhaiskasvatuksen erityisopettajan antama riittävä tuki lapselle sekä henkilökunnalle

Erityinen tuki

Jos tehostettu tuki ei riitä, yleisen ja tehostetun tuen lisäksi lapsi saa erityistä tukea.

Erityisen tuen tehtävänä on antaa lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kasvun ja oppimisen tukea sekä edistää hänen oppimisedellytyksiä.

Erityisen tuen päätös tehdään lääkärin, psykologin tai muun asiantuntijan arvion perusteella.

- pienennetty esiopetusryhmä / ryhmäavustaja
- säännöllinen ja yksilöllinen ohjaus ja opetus
- tuen toteuttamisessa käytettävissä erityispedagogista osaamista
- HOJKS – henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

5. OPPILASHUOLTO

Lapsella on oikeus saada maksutta oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Esiopetuksen oppilashuolto koskee myös pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia. Oppilashuoltotyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus.

Opetussuunnitelman mukaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan lain mukaista toimintaa, jonka avulla tuetaan yhteisöllistä hyvinvointia sekä turvallisen ja terveellisen oppimisympäristön syntymistä edistetään mielenterveyttä ja ehkäistään syrjäytymistä sekä edistetään oppilaitosyhteisön hyvinvointia. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, Perusopetuslaki)

Opetussuunnitelman mukaisen opiskeluhoollon kuvaus perustuu Akseli-kuntien hyväksymään Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Suunnitelmaa tarkistetaan vähintään joka neljäs vuosi ja kunnat huomioivat hyvinvointisuunnitelman kehittämistavoitteet vuosittaisissa talousarvioissaan (Lastensuojelulaki 12§). Työtä ohjaa myös Akseli-kuntien hyvinvointikertomus. Opetussuunnitelman mukainen opiskeluhooltosuunnitelma on hyväksytty kasvatus- ja sivistyslautakunnassa 13.10.2015.

Opetuksen järjestäjä on Mynämäen kunta. Mynämäen esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelma on kaikkien esiopetusryhmien yhteinen.

Oppilashuollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetusyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäi-

sevänä koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi lapsilla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Lasten osallisuutta oppilashuollossa huomioidaan lasten haastatteluilla, piirroksilla, itsearvioinneilla. Oppilashuollon toiminnasta tiedotetaan huoltajia vanhempainilloissa sekä esiopetussuunnitelmassa.

5.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Esiopetuksen oppilashuolto toteutetaan monialaisena yhteistyönä sosiaali- ja terveystoimen, lasten kuntoutuspalvelujen, neuvolan palvelujen sekä opetustoimen kanssa.

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä huoltajan ja lapsen kanssa ottaen huomioon lapsen ikä ja edellytykset. Esiopetusyhteisön tai lasten hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä huoltajan kanssa. Lasten huoltajille annetaan tietoa käytettävissä olevista oppilashuollon palveluista ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja.

Huoltajalle ja lapselle järjestetään mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon palvelujen asiantuntijoiden kanssa. Mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun psykologin tai kuraattorin kanssa on järjestettävä viimeistään seitsemäntenä esiopetuksen työpäivänä sen jälkeen kun huoltaja tai lapsi on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä.

Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista oppilashuoltotyössä on esiopettajalla ja esiopetusryhmän ja -yksikön johtajalla ja muulla henkilökunnalla. Myös esiopetukseen liittyvä varhaiskasvatuksen henkilökunta toteuttaa yhteisöllistä oppilashuoltoa ja on mukana rakentamassa lasten hyvinvointia varhaiskasvatuksessa.

5.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Yhteisöllisen oppilashuollon tavoitteena on edistää oppimisympäristöjen terveellisyyttä ja turvallisuutta ja etsiä ratkaisuja lasten tarvitsemalle tuelle.

Mynämäen esiopetuksen oppilashuoltoryhmään kuuluu varhaiskasvatusjohtaja, esiopetusyksiköiden varhaiskasvatuksen opettajat, päiväkodinjohtajat, varhaiskasvatuksen erityisopettajat sekä tarvittaessa muut yhteistyötahot kuten esim. asiantuntijoita perusopetuksesta, perhe- ja sosiaalipalveluista. Esiopetuksen oppilashuoltoryhmä kokoontuu kerran lukuvuodessa tai tarpeen mukaan. Ryhmän koolle kutsujana toimii varhaiskasvatusjohtaja. Lisäksi yhteiset palaverit sosiaalitoimen ja neuvolan perhetyöntekijän kanssa koskien koko varhaiskasvatusta. Mynämäen esiopetuksen oppilashuoltoryhmä vastaa osaltaan yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä.

Siirryttäessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen tai esiopetuksesta kouluun käytössä on lapsen kasvun- ja oppimisen seurantalomake, joka siirtyy lapsen mukana.

Yhteisöllinen oppilashuolto toteutetaan yhdessä lähikoulun kanssa sekä yksikkökohtaisesti. Lukukausittain kokoontuvat yhteiset esi- ja alkuopetuksen yhteisölliset oppilashuoltoryhmät, jotka koordinoivat alueen esi- ja alkuopetuksen oppilashuoltoa. Ryhmillä on vastuu nivel-vaiheyhteistyöstä esi- ja alkuopetuksen välillä. Yhteisöllisen oppilashuollon tavoitteena on, että jokaisella esiopetusta antavalla yksiköllä on nimetty yhteistyökoulu. Jokainen lapsi pääsee tutustumaan esiopetusvuoden aikana yhteistyökoulun kanssa järjestettyyn toimintaan (esim. yhteiset juhlat, työpajatyöskentely) vuosittain järjestettävän kouluun tutustumispäivän lisäksi. Vuosittain tarkistetaan esiopetuksen ja alkuopetuksen yhteistyöpohja. Yhteistyötä arvioidaan vuosittain.

Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimiminen äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa löytyvät Mynämäen varhaiskasvatuksen turvallisuussuunnitelmasta. Päiväkodin johtajat sekä yksiköiden esimiehet vastaavat yksikkönsä suunnitelmaan perehdyttämisestä ja siitä tiedottamisesta.

5.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää lapsen hyvinvointia ja opimista sekä kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Keskeinen merkitys on lasten varhaisen tuen ja hyvinvoinnin turvaamisella. Lasten yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon esiopetuksen arjessa.

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan:

- ☐ lapselle neuvolan kautta annettavia terveydenhoitopalveluja, jotka järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina,
- ☐ tarvittaessa erikoissairaanhoidoa
- ☐ oppilashuollon psykologipalveluja, kuraattoripalveluja, jotka ovat yhteisiä perusopetuksen kanssa
- ☐ yksittäistä lasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa.

Neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyö varhaiskasvatuksessa olevien lasten tukemisessa luo pohjaa ennaltaehkäisevästi jo ennen esiopetusta. Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja lapsen kehityksen arviointi toteutuu moniammatillisena yhteistyönä neuvolan, varhaiskasvatuksen ja huoltajien kanssa. Käytössä on 3v.-Hali, 4v.-Lene ja tarvittaessa 5v.- Kehu-arvioinnit.

Lapsen osallisuutta vahvistetaan ja lapsen omat toivomukset ja mielipiteet häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa otetaan huomioon hänen ikänsä, kehitystasonsa ja edellytyksensä mukaisesti. Oppilashuoltotyö järjestetään niin, että lapsi voi kokea tilanteen kiireettömänä ja tulee kuulluksi.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina huoltajan suostumukseen. Huoltajan osallisuutta ja mielipiteiden kuulluksi tulemistä edistetään lapsen yksilökohtaista oppilashuoltoa toteuttaessa. Kasvatuskumppanuuden mukaisesti vuorovaikutus huoltajan ja lapsen kanssa on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista.

Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä. Asian käsittely yksittäisen lapsen tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän

kokoonpano perustuu aina huoltajan suostumukseen. Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai lapsen läheisiä. Oppilashuoltoryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus konsultoida lapsen asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta. Konsultaatiota ei tarvitse kirjata asiakirjoihin, mikäli sen pohjalta ei tehdä toimenpiteitä tai päätöksiä.

Asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa edellytetään, että oppilashuoltokertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- ☐ yksittäisen lapsen nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot,
- ☐ kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa · kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- ☐ asian aihe ja vireille panija
- ☐ lapsen tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- ☐ toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- ☐ tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- ☐ toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä lasta koskevat asiakirjat säilytetään lukitussa kaapissa. Odotamme oppilashuoltokertomusten säilyttämiseen vielä lisäohjeistusta.

Lapsen yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon ja opetuksen järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.

Oppilashuoltokertomukseen sisältyvien tietojen luovuttamisesta sivulliselle on asiakirjaan merkittävä, mitä tietoja, kenelle ja millä perusteella tietoja on luovutettu. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos lapsi siirtyy toisen opetuksen järjestäjän opetukseen, on pyydettävä lapsen huoltajan suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle esi- tai perusopetuksen järjestäjälle. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön lapsen tai muiden lasten turvallisuuden varmistamiseksi.

5.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

- ❑ Maskun, Mynämäen ja Nousiaisten kuntien sekä perusturvakuntayhtymä Akselin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2015 - 2016
- ❑ Mynämäen kunnan esiopetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta

Mynämäessä on laadittu yhteinen oppilashuoltosuunnitelma, jota kaikki esiopetusyksiköt käyttävät. Lisäksi lähikoulujen kanssa tehdään oppilashuoltotyötä.

5.5 Yksikkökohtainen oppilashuolto

Esiopetusyksikön esimies vastaa oppilashuoltoryhmän toiminnasta sekä koko oppilashuollon toteutuksesta omassa yksikössään, käsittelee koko päiväkodin tasolla lasten hyvinvointiin ja viihtyvyyteen sekä päiväkodin järjestykseen liittyviä asioita. Näitä käsiteltäessä pyritään yhteistyöhön mm. muiden julkisyhteisöjen sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa mm. vanhempainyhdistys, MLL, seurakunta, kirjasto.

Kuvaus esiopetusyksiköistä

Pikkulaurin päiväkot: 7 osaston päiväkot, joista 3 esiopetusryhmää. Sijainti Mynämäen keskustassa Laurin koulun vieressä. Päiväkodissa oma oppilashuoltoryhmä sekä yhteistyötä Laurin koulun kanssa. Pikkulaurissa toimii lapsipäättäjät, jonka kokouksiin osallistuu 2 lasta jokaisesta ryhmästä päättämään yhteisistä asioista.

Pyhän päiväkot: Päiväkodissa on päiväkotiryhmä ja esiopetusryhmä. Päiväkot sijaitsee Pyhän koulun kanssa samassa pihapiirissä. Oppilashuoltoryhmä on yhteinen Pyhän koulun kanssa.

Karjalan päiväkot: Päiväkodissa toimii yksi ryhmä, jossa esioppilaiden lisäksi 1-5 -vuotiaita lapsia varhaiskasvatuksessa. Sijainti Karjalan koulun yhteydessä. Oppilashuoltoryhmä on yhteinen Karjalan koulun kanssa.

Tavastilan esikoulu: Esikouluryhmä toimii Tavastilan koulun yhteydessä ja kuuluu Hiirenkorvan päiväkodin alaisuuteen. Oppilashuoltoryhmä on yhteinen Tavastilan koulun kanssa.

Tarvaisten päiväkot: Päiväkodissa toimii ryhmä, jossa on esioppilaiden lisäksi 1-5-vuotiaita lapsia varhaiskasvatuksessa. Oppilashuoltoryhmä on yhteinen Tarvaisten koulun kanssa.

Vaahterämäen päiväkot: Päiväkodissa integroitu erityisryhmä, jossa 11-vuotisen oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia varhennetussa esiopetuksessa sekä luontoryhmä, jossa esiopetusta.

Esiopetuksessa jatketaan varhaiskasvatuksessa aloitettua lapsen hyvinvointiin ja varhaiseen puuttumiseen kohdistuvaa monialaista yhteistyötä. Hyvinvoinnin edistämistä tuetaan sekä huoltajien että lasten osallisuuden lisäämisellä, tunne- ja turvataitokasvatuksen toteuttamisella ja kiusaamisen ehkäisyä edistävillä ohjelmilla (mm. Lions-quest, mututoukka, turvataito). Varhaiskasvatuksessa laaditaan jokaiselle lapselle lapsen kasvun ja oppimisen seurantalomake, joka siirtyy huoltajan luvalla lapsen mukana esiopetukseen ja esiopetuksesta kou-

luun. Nivelvaihe varhaiskasvatukseen toteutetaan siten, että lapsella on mahdollisuus tutustua esiopetukseen ennen esiopetusvuoden alkua samalla kun esiopetusikäiset tutustuvat kouluun.

Huoltajien kanssa käytävä jatkuva keskustelu oppilashuoltoon liittyvistä asioista on tärkeää, ja se korostuu yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämisessä. Oppilashuollollisiin kysymyksiin liittyvälle keskustelulle annetaan aikaa syksyn vanhempainillassa. Esiopetussuunnitelmaan on mahdollisuus tutustua Mynämäen kunnan internet-sivuilla.

6. OPPILASHUOLLON KOKONAISTARVE JA KÄYETTÄVISSÄ OLEVAT PALVELUT

Laadukasta esiopetusta pystytään tarjoamaan tarpeita vastaavasti.

Henkilökuntaa huolettaa yhä lisääntyvä vanhemmuuden puute ja perheiden tuen tarve.

Useammassa ryhmässä on lastensuojelun asiakasperheitä.

Oppilashuoltoryhmän vakituksia jäseniä ovat päiväkodin johtaja, lapsen esiopettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja tai erityisopettaja.

Vakituisten jäsenten lisäksi esiopetuksen oppilashuoltoryhmään osallistuu:

- ☐ lapsen esiopetustiimin työntekijät
- ☐ terapeutit
- ☐ psykologi
- ☐ kuraattori
- ☐ sosiaalityöntekijä
- ☐ terveydenhoitaja
- ☐ lääkäri

Varhaiskasvatuksen erityisopettajia on tällä hetkellä kolme. Koulujen oppilashuollon palveluita ovat muun muassa koulukuraattori-, koulupsykologi ja kouluterveydenhoitaja. Oppilashuoltotyötä toteutetaan yhteistyössä lapsen ja hänen huoltajiensa tai muun laillisen edustajan kanssa, kasvatuksesta vastaavien viranomaisten sekä huoltajan antamalla yksilöidyllä luvalla, hoidosta ja kuntoutuksesta vastaavien asiantuntijoiden kanssa.

ESIOPETUKSEN TEHOSTETTU TUKI

Lapsen nimi: _____

Esiopetusryhmä: _____

Varhaiskasvatuksen opettaja: _____

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja: _____

Mitä tukitoimia on toteutettu, milloin aloitettu, millä tuloksella?

Tukitoimet

Kyllä Ei Ei
tarvetta Arvio

1) Oppimisympäristö (fyysinen, psyykinen, sosiaalinen)

sijoittuminen lähelle aikuista erilaisissa oppimistilanteissa				
vertaismallin hyödyntäminen				
häiriötekijöiden ja ylimääräisten ärsykkeiden minimointi				
oppimisympäristö on siisti, tavaroilla on omat paikat, seinillä olevat laput ja julisteet ovat suorassa				
joustavat ryhmittelyt				
erilaisten oppimistapojen hyödyntäminen				
lapselle ominaisen parhaan oppimistavan löytäminen				
työskentelyn rytmittäminen				

2) Tehtävien organisointi

päivän/tunnin ohjelman läpikäynti yhdessä				
päivän/viikon struktuuri selkeästi näkyvissä				
kannustavat keskustelut				
kotiläksyt kasvatuskumppanuuden vahvistajana				
tehtävän tavoitteiden selkeä määrittely lapsen kanssa				
tehtävien jakaminen osavaiheisiin				
tehtävien eriyttäminen				
tapahtumien runsas ennakointi				

3) Opetus- ja toimintatapojen muokkaaminen

tukiviittomien käyttö				
päivän/tunnin ohjelman läpikäynti yhdessä				
tehostettu kuvien käyttö				
toimintaohjeiden pilkkominen ja yksinkertaistaminen				
lisätty mallintaminen				
mahdollisuus liikkua, toiminnallisuus				
selkeät säännöt ja johdonmukaiset seuraamukset				
lisätty myönteinen palaute				
säännöllinen palaute ja edistymisen tarkistaminen				
palaute/palkkiojärjestelmien käyttö				
lisätty henkilökohtainen ohjaus				
lisätty sosiaalisten taitojen harjoittelu aikuisen tuella				
ryhmäavustajan tuki				
samanaikaisopetus				
osa-aikainen erityisopetus				
oppimissuunnitelman toteutuminen				
oppijainäkuvan vahvistaminen				
4) Yhteistyö				
tehostettu yhteistyö huoltajien kanssa				
tehostettu yhteistyö varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa				
tehostettu yhteistyö opiskeluhuollon ammattihenkilöstön kanssa				
tehostettu yhteistyö lapsen eheän päivän muodostamiseksi (täydentävä päivähoito)				
asiantuntijapalveluiden käyttö lapsen tukena (esim. terapeutit)				
asiantuntijapalveluiden konsultointi (esim. terapeutit)				

1. LAPSEN ITSEARVIOINTI ESIOPETUKSESSA syksy/kevät

	Osaan erittäin hyvin	Osaan aika hyvin	Tarvitsen vielä harjoittelua
Lapsen nimi:			
Osallistun mielelläni toimintaan			
Olen kiinnostunut oppimaan uutta			
Yritän tehdä vaikeitakin tehtäviä			
Puen ja riisun itse			
Huolehdin vaatteeni naulakkoon			
Avaan ja suljen vetoketjut, napit, neparit			
Noudatan sovittuja ruokailutapoja ja käyttäydyn ruokailutilanteissa asianmukaisesti			
Osaan toimia yksin wc:ssä			
Ulkona kiipeilen, otan vauhtia ja juoksen mielelläni			
Pidän jumppahetkistä			
Hypin yhdellä jalalla			
Heitän ja otan kiinni palloa			

2. LAPSEN ITSEARVIOINTI ESIOPETUKSESSA syksy/kevät

	Osaan erittäin hyvin	Osaan aika hyvin	Tarvitsen vielä harjoittelua
Lapsen nimi:			
Osaan käyttää saksia			
Piirrän kolmion, ympyrän ja neliön ja jäljennän kirjaimia			
Piirrän ihmishahmon			
Kokoan palapelejä			
Kuuntelen satuja mielelläni			
Kirjoitan oman nimeni			
Osaan taputtaa tavuja			
Tunnistan kirjaimia			
Luen pieniä sanoja			
Luettelen luvut 1-20			
Tunnistan numerot 0 - 9			
Tunnistan ympyrän, neliön ja kolmion			
Leikin yhdessä muiden lasten kanssa			
Saan helposti kavereita			

3. LAPSEN ITSEARVIOINTI ESIOPETUKSESSA syksy/kevät

	Osaan erittäin hyvin	Osaan aika hyvin	Tarvitsen vielä harjoittelua
Lapsen nimi:			
Leikin yhdessä muiden lasten kanssa			
Saan helposti kavereita			
Noudatan sääntöjä peleissä ja leikeissä			
Suoritan tehtävät loppuun			
Ilmaisen miltä minusta tuntuu (olenko surullinen, iloinen...)			
En kiusaa kavereita			
Osaan kuunnella ohjeita ja toimia niiden mukaan			
Osaan työskennellä ryhmässä			
Osaan kertoa asioitani, mutta osaan myös kuunnella toisia			
Muistan hyvät tavat; tervehdin ja kiitän			
Osaan olla hyvä kaveri			
Teen tehtävät huolella			